

Ed.

231. Frumvarp til laga

[160. mál]

um frádrátt frá skattskyldum tekjum manna vegna fjárfestingar í atvinnurekstri.

(Lagt fyrir Alþingi á 106. löggjafarþingi 1983.)

I KAFLI

Almenn ákvæði

1. gr.

Framlög manna til atvinnurekstrar eru frádráttarbær frá skattskyldum tekjum innan þeirra marka og með þeim skilyrðum er í lögum þessum greinir, sbr. 4. tl. B-liðs 1. mgr. 30. gr. laga nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, enda beri þeir ótakmarkaða skattskyldu hér á landi samkvæmt 1. gr. þeirra laga.

2. gr.

Frádráttur samkvæmt lögum þessum skal nema aukningu á fjárfestingu í atvinnurekstri eins og nánar er kveðið á um í þessari grein. Frádráttur skal þó aldrei vera hærri en 20.000 kr. á ári hjá hverjum manni eða 40.000 kr. hjá hjónum.

Fjárfesting í atvinnurekstri samkvæmt lögum þessum telst:

- A. Innborganir á stofnfjárreikninga samkvæmt II kafla laga þessara.
- B. Kaup á hlutabréfum í félögum sem fullnægja skilyrðum III og V kafla og framlög í starfsmannasjóði samkvæmt IV kafla laga þessara.
- C. Kaup á hlutabréfum í öðrum félögum, sem ekki fullnægja skilyrðum samkvæmt III og V kafla laga þessara um frádrátt. Til þessa flokks teljast einnig öll hlutabréf í eigu manna við gildistöku laga þessara.

Til frádráttar samkvæmt 1. mgr. telst heildarfjárfesting samkvæmt liðum A og B að frádreginni heildarfjárhæð úttektar úr starfsmannasjóði og söluverði hlutabréfa samkvæmt liðum B og C, þegar frá söluverði hlutabréfa samkvæmt lið C hefur verið dregið kaupverð sams konar hlutabréfa. Að því leyti sem úttekt úr starfsmannasjóði og söluverð hlutabréfa, þannig reiknað, er umfram fjárfestingu samkvæmt liðum A og B, dregst mismunurinn, framreiknaður samkvæmt ákvæðum 26. gr. laga nr. 75/1981, frá frádráttarbærri fjárfestingu á næstu árum þar til hann hefur verið að fullu jafnaður. Það sem enn kann að vera ójafnað að tíu árum liðnum fellur niður.

II KAFLI

Stofnfjárreikningar

3. gr.

Einstaklingar, sem leggja fé inn á stofnfjárreikning í því skyni að stofna síðar til eigin atvinnurekstrar eða sjálfstæðrar starfsemi hér á landi, geta dregið þau framlög frá skattskyldum tekjum sínum innan þeirra marka sem um getur í 2. gr. Þessi frádráttur er bundinn því skilyrði að framlagið sé lagt inn á stofnfjárreikning fyrir lok tekjuárs.

4. gr.

Stofnfjárreikningar eru sérstakir bundnir innlánsreikningar við innlenda banka eða sparisjóði, sem skulu bera nafn og nafnúmer eiganda. Innstæður á reikningum þessum skulu vera verðtryggðar samkvæmt lánskjaravísitölu, en um vexti af þeim fer eftir reglum sem á hverjum tíma gilda um slíka innstæðureikninga sem bundnir eru í a. m. k. sex mánuði.

5. gr.

Þegar skattaðili hefur eigin atvinnurekstur stendur innstæða stofnfjárreiknings honum til afnota, enda hafi innborganir á reikninginn verið bundnar í a. m. k. sex mánuði frá lokum þess tekjuárs sem innborgun fór fram á. Enn fremur þarf skilyrðum skv. 6. og 7. gr. að vera fullnægt.

6. gr.

Skattaðili telst hefja atvinnurekstur í þessu sambandi þegar kaupverð varanlegra rekstrarfjármuna, sbr. 32. gr. laga nr. 75/1981, nemur samtals 200 000 kr., þegar kaupverðið hefur verið framreiknað frá kaupári eftir ákvæðum 26. gr. þeirra laga. Telja má andvirði vörubirgða í lok stofnárs með, þegar meta skal hvort lágmarksfjárhæð er náð. Hafi umræddar eignir verið keyptar meira en tveimur árum fyrir upphaf stofnárs teljast þær eignir ekki með við þennan útreikning.

7. gr.

Úttekt af stofnfjárreikningi telst til tekna á úttektarári að 2/3 hlutum, en hina skattskyldu fjárhæð er heimilt að nýta á sama ári til sérstakra fyrninga af fyrnanlegum eignum, sbr. 32. gr. laga nr. 75/1981, sem heimilt er að fyrna í fyrsta sinn á árinu, eða til sérstakra flýtifyrninga af slíkum eignum, sem ætlaðar eru til öflunar tekna í atvinnurekstri, en ekki hafa verið teknar í notkun í lok viðkomandi reikningsárs. Þriðjungur úttektar af stofnfjárreikningum telst ekki til skattskyldra tekna.

Með úttekt samkvæmt þessari grein er átt við úttekt á höfuðstól að meðtöldum verðbótum, en án vaxta. Um vexti af stofnfjárreikningum fer eftir ákvæðum 1. tlf. B-liðs 1. mgr. 30. gr. laga nr. 75/1981.

8. gr.

Hafi stofnun eigin atvinnurekstrar, sbr. 6. gr., ekki farið fram innan sex ára frá lokum innborgunarárs skal heildarfjárhæð innborgunar ásamt verðbótum teljast til skattskyldra tekna á næsta ári eftir að ráðstöfun skyldi vera lokið. Sama gildir ef ráðstöfun hefur ekki farið fram eftir reglum þessum innan tilskilinna tímamarka, en þá telst úttektin til tekna á ráðstöfunarári.

Ef innstæðu á stofnfjárreikningi eða hluta hennar er ekki ráðstafað á heimilaðan hátt og því talinn til tekna, sbr. ákvæði þessarar greinar, er ekki heimilt að nota hina skattskyldu fjárhæð til sérstakra fyrninga samkvæmt ákvæðum 7. gr.

Nú andast skattaðili, sem myndað hefur innstæður á stofnfjárreikningi, eða bú hans er tekið til gjaldþrotaskipta og skulu þá 2/3 hlutar innstæðunnar að meðtöldum verðbótum, en án vaxta, teljast til skattskyldra tekna.

9. gr.

Óheimilt er skattaðila að framselja eða veðsetja innstæður á stofnfjárreikningum og þær eru undanþegnar aðför skuldheimtumanna, en þær skulu þó vera til tryggingar skattkröfum samkvæmt 8. gr.

Ráðherra setur í reglugerð nánari reglur um framkvæmd ákvæða um stofnfjárreikninga.

III KAFLI

Fjárfesting í hlutabréfum

10. gr.

Einstaklingar, sem kaupa hlutabréf í hlutafélögum er fullnægja skilyrðum 11. gr., geta dregið kaupverð þeirra hlutabréfa frá skattskyldum tekjum sínum innan þeirra marka sem um getur í 2. gr. og að svo miklu leyti sem um er að ræða aukningu á fjárfestingu í atvinnurekstri samkvæmt lögum þessum.

11. gr.

Frádráttur samkvæmt 10. gr. er bundinn því skilyrði að um sé að ræða hlutafélög með hlutafé a. m. k. að fjárhæð 10 000 000 kr., fjöldi hluthafa sé a. m. k. 100, engar hömlur séu lagðar á viðskipti með hlutabréf félagsins og ársreikningar þess séu öllum aðgengilegir.

Hlutafélag, sem fullnægja vill skilyrðum þessa kafla, skal innan fimm mánaða frá lokum hvers reikningsárs senda ríkisskattstjóra ársreikning sinn fyrir næst liðið reikningsár sem gerður skal samkvæmt ákvæðum hlutafélagalaga. Ríkisskattstjóri skal árlega veita hlutafélagi staðfestingu á að skilyrðum hafi verið fullnægt. Halda skal hann sérstaka skrá um þau hlutafélög sem staðfestingu hljóta og skal hún vera öllum opin.

IV KAFLI

Starfsmannasjóðir

12. gr.

Einstaklingar, sem leggja fé í starfsmannasjóði, sem myndaðir eru eftir ákvæðum þessa kafla, geta dregið það tillag frá skattskyldum tekjum sínum innan þeirra marka sem um getur í 2. gr. og að því leyti sem um er að ræða aukningu á fjárfestingu í atvinnurekstri samkvæmt lögum þesum.

13. gr.

Með starfsmannasjóði samkvæmt lögum þessum er átt við sameignarfélag sem starfar í tengslum við tiltekið hlutafélag og er eingöngu myndað af starfsmönnum sem hjá hlutafélaginu starfa. Markmið starfsmannasjóðs skal eingöngu vera að kaupa hlutabréf í hinu tengda hlutafélagi.

14. gr.

Skilyrði fyrir stofnun starfsmannasjóðs eru að hlutafé þess félags, sem sjóðurinn er tengdur, sé a. m. k. 3 000 000 kr., starfsmannafjöldi a. m. k. 30 og að félagið fullnægi að öðru leyti ákvæðum 11. gr. um annað en lágmarksfjölda hluthafa.

15. gr.

Áður en starfsmannasjóður getur tekið við frádráttarbærum framlögum skal félagssamningur staðfestur af ríkisskattstjóra. Félagssamningur skal undirritaður af a. m. k. þriðjungu starfsmanna, en þar sem starfsmenn eru 90 eða fleiri nægir þó að 30 starfsmenn undirriti félagssamning.

16. gr.

Starfsmannasjóður skal opin allum starfsmönnum og skal stjórn hans skipuð fimm mönnum. Fjórir skulu kosnir af sjóðsfélögum, en einn skal nefndur af stjórn hins tengda hlutafélags og skal hann jafnframt hafa rétt til setu á almennum fundum sjóðsins.

17. gr.

Tillögum í starfsmannasjóð skal ráðstafað jafnóðum til kaupa á hlutabréfum í hinu tengda hlutafélagi. Aldrei skal vera meira fé óráðstafað en nemur tillögum síðustu sex mánaða. Fari óráðstafað fé fram úr því skulu síðustu tillög endurgreidd sjóðsaðilum, sem þau greiddu, þar til lögmæltu marki er náð.

Stjórn sjóðsins getur ákveðið stöðvun á móttöku framlaga, en tilkynna skal það starfsmönnum án tafar.

18. gr.

Aðilar að sjóðnum fara sjálfir með atkvæði á hluthafafundum í hinu tengda hlutafélagi í hlutfalli við aðild sína að sjóðnum og hlutdeild sjóðsins í heildarhlutafé. Enginn einn aðili að sjóðnum getur farið með meira atkvæðamagn en 5% af heildarhlutafé hlutafélags vegna aðildar sinnar að sjóðnum.

19. gr.

Tillög í starfsmannasjóð skulu vera bundin í a. m. k. fimm ár frá því að þau eru innborguð. Hætti sjóðsaðili störfum hjá hinu tengda hlutafélagi skal innstæða hans þó ekki vera bundin lengur en í eitt ár frá því að hann hætti störfum. Eftir þann tíma getur hann ekki átt aðild að viðkomandi starfsmannasjóði.

20. gr.

Ársreikning skal semja fyrir hvert reikningsár og skal hann gerður eftir góðum reikningsskilavenjum. Hann skal undirritaður af stjórn sjóðsins og endurskoðendum, sem skulu vera hinir sömu og hjá hinu tengda hlutafélagi.

Ársreikningur skal lagður fyrir almennan félagsfund til afgreiðslu.

Staðfestur ársreikningur skal hafa borist ríkisskattstjóra innan fimm mánaða frá lokum reikningsárs.

21. gr.

Ef hlutafélagi er slitið ber að leysa upp starfsmannasjóð sem við það er tengdur. Sama gildir ef hlutafélag uppfyllir ekki lengur skilyrði 14. gr. Einnig ber að leysa upp starfsmannasjóð ef sjóðurinn uppfyllir ekki lengur skilyrði í 15. gr. um fjölda sjóðsfélaga.

Óheimilt er sjóðsfélaga að framselja eða veðsetja innstæður í starfsmannasjóði og þær eru undanþegnar aðför skuldheimtumanna.

V KAFLI

Fjárfestingarfélög

22. gr.

Einstaklingar, sem kaupa hlutabréf í fjárfestingarfélögum sem sérstaklega eru mynduð til fjárfestingar í áhættufé atvinnufyrirtækja, skuldabréfum eða annarri hliðstæðri fjármögnun slíkra fyrirtækja, geta dregið kaupverð þeirra hlutabréfa frá skattskyldum tekjum sínum innan þeirra marka sem um getur í 2. gr. og að svo miklu leyti sem um er að ræða aukningu á fjárfestingu í atvinnurekstri samkvæmt lögum þessum. Lög nr. 32/1978 um hlutafélög gilda um fjárfestingarfélög að því leyti sem ekki er sérstaklega kveðið á um í lögum þessum.

23. gr.

Fjárfestingarfélag skal hafa það að meginmarkmiði sínu að fjárfesta í áhættufé og skuldabréfum atvinnufyrirtækja.

Heildarfjármagni fjárfestingarfélags skal a. m. k. að 90% varið til fjárfestingar í atvinnufyrirtækjum. Skal fjárfestingin vera í formi hlutabréfa, skuldabréfa atvinnufyrirtækja eða annarri hliðstæðri fjármögnun atvinnurekstrar. Fjárfesting í hlutabréfum skal ávallt vera helmingur af slíkri heildarfjárfestingu í atvinnufyrirtækjum. Fjárfesting í skuldabréfum samvinnufélaga og sjálfseignarstofnana, er atvinnurekstur stunda, skal jafngilda fjárfestingu í hlutabréfum í þessu sambandi, en þó skal fjárfesting í hlutabréfum aldrei vera undir 20% af heildarfjármagni.

Samanlögð fjárfesting fjárfestingarfélags í hlutabréfum, skuldabréfum og annarri fjármögnun eins og sama aðila má aldrei nema meiru en 10% af heildarfjármagni fjárfestingarfélags. Fjárfestingarfélag má ekki eiga meirihluta hlutafjár í neinu hlutafélagi.

24. gr.

Hlutfé fjárfestingarfélags skal vera a. m. k. að fjárhæð 5 000 000 kr. og getur enginn einn hluthafi farið með meira atkvæðamagn í félaginu á hluthafafundi en 5%. Engar hömlur má leggja á viðskipti með hlutabréf slíks félags og ársreikningar þess skulu öllum aðgengilegir.

Fjárfestingarfélag skal, innan fimm mánaða frá lokum hvers reikningsárs, senda ríkisskattstjóra ársreikning sinn fyrir næst liðið reikningsár, sem gerður skal samkvæmt ákvæðum hlutafélagalaga og endurskoðaður af löggiltum endurskoðanda. Í ársreikningnum eða með honum skal vera yfirlit um helstu flokka fjárfestingar og ávöxtun hvers flokks um sig. Ríkisskattstjóri skal árlega veita hlutafélagi staðfestingu á að skilyrðum þessa kafla hafi verið fullnægt. Halda skal hann sérstaka skrá um þau fjárfestingarfélög sem staðfestingu hljóta og skal hún vera öllum opin.

Bankaefirlit Seðlabanka Íslands skal hafa eftirlit með starfsemi fjárfestingarfélaga og gilda um það sömu reglur og gilda um eftirlit með bönkum og sparisjóðum eftir því sem við getur átt. Telji bankaefirlitið að starfsemi fjárfestingarfélags brjóti í bága við lög, reglur eða eðlilega viðskiptahætti skal það gera fjármálaráðherra viðvart. Getur ráðherra þá ákveðið að skilyrðum til frádráttar á hlutabréfakaupum í félaginu sé ekki lengur fullnægt ef ekki er úr bætt innan hæfilegs frests.

VI KAFLI

Ýmis ákvæði

25. gr.

Fjárhæðir sem um ræðir í 6., 11., 14. og 24. gr. skulu breytast í samræmi við verðbreytingarstuðul skv. 26. gr. laga nr. 75/1981, en fjárhæðir í 2. gr. skulu breytast í samræmi við skattvísitölu, sem ákveðin er í fjárlögum ár hvert, sbr. 121. gr. laga nr. 75/1981.

26. gr.

Ákvæði 11., 14. og 24. gr. um lágmark hlutafjár og ákvæði 11. gr. um lágmarksfjölda hluthafa miðast við fjárhæð innborgaðs hlutafjár og fjölda hluthafa í lok tekjuárs. Ríkisskattstjóri getur þó heimilað frádrátt frá tekjum samkvæmt lögum þessum, þótt þessum skilyrðum hafi ekki verið fullnægt í árslok, þegar um félag er að ræða sem stofnað var á árinu og fyrir liggur yfirlýsing þess um að stefnt sé að því að skilyrðum verði fullnægt innan árs frá því að sala hlutabréfa hófst.

27. gr.

Ríkisskattstjóri getur ákveðið að þeir, sem njóta vilja frádráttar samkvæmt lögum þessum, afhendi skattstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu í því formi sem hann ákveður um atriði sem máli skipta varðandi frádráttinn.

Fjármálaráðherra getur í reglugerð sett nánari ákvörðun um framkvæmd þessara laga.

28. gr.

Lög þessi öðlast gildi hinn 1. janúar 1984 og koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts á árinu 1985 vegna tekna ársins 1984.

Ákvæði til bráðabirgða

Þrátt fyrir ákvæði 3. mgr. 23. gr. skal fjárfestingarfélagi heimilt að miða lágmark fjárfestingar í hlutabréfum við 20% af heildarfjármagni á árinu 1984. Þetta lágmark skal síðan hækka árlega um 5% þar til því marki er náð að 45% heildarfjármagns séu bundnir í hlutabréfum í árslok 1989. Á sama hátt skal lágmarkshlutabréfaeign fjárfestingarfélaga, sem um er rætt í lokamálslið 3. mgr. 23. gr., hækka úr 10% í 20% á sama tímabili.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta er flutt í tengslum við frumvarp til laga um breyting á lögum um tekjuskatt og eignarskatt og er í því að finna skilyrði þess að framlög manna til fjárfestingar í atvinnurekstri séu frádráttarbær frá skattskyldum tekjum. Ljóst er að afkoma almennings í landinu verður ekki byggð á öðru en traustu og þróttmiklu atvinnulífi. Eigi að skjóta öruggum stöðum undir efnahagslega velsæld almennings og aukinn kaupmátt í framtíðinni verður það ekki gert nema með eflingu þess atvinnulífs sem öll efnahagsleg framleiðsla landsmanna byggist á. Eins og alkunna er hefur atvinnufyrirtæki á Íslandi mjög skort eigið fé til rekstrar síns. Hefur lítið kveðið að því hér á landi að almenningur legði fé til slíks rekstrar enda má segja að skattalög hafi ekki gert þann kost fýsilegan auk þess sem almannan markað fyrir hlutabréf hefir skort. Tilgangur þeirra frumvarpa um skattamál sem nú eru lögð fram er að breyta þessu ástandi og örva eiginfjármýndun og fjárfestingu í atvinnulífinu, m. a. með því að gera það skattalega hagstætt fyrir almenning að festa fé sitt í slíkum rekstri. Eru frumvörp þessi undirbúin af nefnd sem fjármálaráðherra skipaði hinn 14. júlí s. l. til að leysa þetta verkefni. Hefur nefndin í störfum sínum haft náið samráð við fjármálaráðuneytið. Um tilgang og efni tillagnanna í heild vísast að öðru leyti til athugasemda með fyrrnefndu frumvarpi til laga um breyting á lögum um tekjuskatt og eignarskatt. Í c-lið 4. gr. fyrrnefnds frumvarps til breytinga á lögum um tekjuskatt og eignarskatt er kveðið á um frádráttarbærni framlaga til áhættufjár í atvinnurekstri frá skattskyldum tekjum. Þessu frumvarpi er ætlað að kveða nánar á um með hvaða skilyrðum og innan hvaða marka slík framlög séu frádráttarbær. Eru allitarlegar reglur um þetta efni einkum nauðsynlegar af þremur ástæðum. Í fyrsta lagi þarf að tryggja það eftir megni að frádrátturinn nái einungis til raunverulegrar aukningar á framlögum manna til atvinnurekstrar, þannig að komið sé í veg fyrir misnotkun á frádráttarheimildinni. Í öðru lagi er nauðsynlegt að beina þessari fjárfestingu inn á ákveðnar brautir þannig að hér á landi myndist fastmótadar leiðir til fjárfestingar í áhættufé en það auðveldar almenningi mjög slíka fjárfestingu. Í þriðja lagi er þörf á að veita þeim er hyggjast festa sparifé sitt í atvinnurekstri vissa lágmarkstryggingu fyrir því að þetta fé fari til fjárfestingar sem líkleg er til að gefa arð og að ekki sé misfarið með féð.

Er lagt til að um fjórar meginfjárfestingarleiðir verði að velja og er fjallað um hverja þeirra í II til V kafla frumvarpsins. Almenn ákvæði er gilda um allar fjárfestingarleiðirnar er síðan að finna í upphafs- og lokakafla þess.

Frádráttarbær fjárfestingarform eru eftirfarandi:

1. Stofnfjárreikningar

Þessir reikningar sem um er fjallað í II kafla eru ætlaðir þeim einstaklingum, sem hyggjast leggja út í nýjan atvinnurekstur í formi einkafyrirtækis. Venjulega yrði um

launþega að ræða, en þessi leið er einnig opin mönnum er hyggjast leggja út í einkarekstur á öðru sviði en þeir nú stunda. Stofnfjárreikningaleiðin er hins vegar ekki fær til aukningar á atvinnurekstri sem þegar er í gangi enda er hún óþörf í þeim tilvikum þar sem gert er ráð fyrir heimild slíks rekstrar til að leggja í fjárfestingarsjóð. Þeim einstaklingum sem hyggjast stofna til nýs atvinnurekstrar gefst skv. II kafla færi á frádrætti frá tekjum gegn því að leggja hina frádráttarbæru upphæð inn á sérstakan bundinn reikning í banka eða sparisjóði fyrir lok tekjuárs. Innstæður á reikningum verða bundnar í sex mánuði frá lokum tekjuárs og skulu þær vera verðtryggðar samkvæmt lánskjaravísitölu. Skulu innstæðurnar notaðar til kaupa á varanlegum rekstrarfjármunum í nýju atvinnufyrirtæki innan sex ára frá lokum innborgunarárs. Þegar tekið er út af hinum bundna reikningi teljast 2/3 hlutar úttektarinnar til skattskyldra tekna en hinn skattskylda hluta er heimilt að nota á sama ári til sérstakra flýtifyrninga á fyrnanlegum eignum eða til sérstakra fyrirframfyrninga. Með þessu móti frestast skattlagning úttektarinnar en fellur ekki niður þar sem fyrr eða síðar leiða flýti- eða fyrirframfyrningar til þess að reglulegar fyrningar takmarkast eða þær hafa áhrif á útreikning söluhagnaðar.

2. Fjárfesting í hlutabréfum

Í III kafla frumvarpsins er fjallað um þá fjárfestingu í hlutabréfum sem frádráttarbær getur orðið við bein og milliliðalaus kaup einstaklinga á bréfunum. Er það gert að skilyrði fyrir frádráttarbærni slíkra kaupa að hlutafé félagsins sé a. m. k. 10 000 000 kr., fjöldi hluthafa a. m. k. 100, engar hömlur séu lagðar á viðskipti með hlutabréf þess og ársreikningar þess séu öllum aðgengilegir.

3. Starfsmannasjóðir

Í IV kafla er fjallað um svonefnda starfsmannasjóði, en það eru sameignarfélög sem starfa í tengslum við tiltekin hlutafélög og eingöngu eru mynduð af starfsmönnum viðkomandi hlutafélags með því eina markmiði að kaupa hlutabréf í viðkomandi hlutafélagi. Er hugmyndin sú að með starfsmannasjóðunum gefist starfsmönnum kostur á skattfrádrætti með því að leggja fé til hlutabréfakaupa í viðkomandi félagi og eru ekki gerðar jafnstrangar kröfur til þessara félaga og þeirra sem um er rætt í III kafla að því er varðar heildarfjárhæð hlutafjár og fjölda hluthafa. Fjöldi starfsmanna félags þarf að vera a. m. k. 30 til þess að starfsmannasjóður verði myndaður og þarf félagssamningur að vera undirritaður af þriðjungum þeirra eða 30 starfsmönnum ef fjöldi starfsmanna fer yfir 90. Sjóðirnir yrðu opnir öllum starfsmönnum hlutafélagsins og þeim einum, en að sjálfsögðu er hvorki gert ráð fyrir skylduaðild launþega að sjóðnum né skyldu hlutafélags til að selja slíkum sjóðum hlutabréf. Aðilar að starfsmannasjóði fara sjálfir með atkvæði á hluthafafundum í hlutfalli við aðild sína að sjóðnum en enginn einn aðili getur þó farið með meira en 5% af heildaratkvæðamagni hlutafélags vegna aðildar sinnar að sjóðnum.

4. Fjárfestingarfélög

Í V kafla er loks fjallað um fjárfestingarfélög, en það eru hlutafélög sem sérstaklega yrðu mynduð til fjárfestingar í áhættufé atvinnufyrirtækja, skuldabréfum þeirra og annarri hliðstæðri fjármögnun, t. d. fjármögnun með kaupleigusamningum. Kaup einstaklinga á hlutabréfum í þessum félögum yrðu frádráttarbær innan þeirra almennu marka er um slíkan frádrátt gilda. Eru gerðar nokkuð strangar kröfur til þessara félaga varðandi ráðstöfun heildarfjármagns til fjárfestingar í atvinnurekstri, fjárhæð hlutafjár, dreifingu atkvæðamagns, frjáls viðskipti með hlutabréf, opinbert eftirlit o. fl.

Fjárfesting einstaklinga í atvinnurekstri með einhverjum þeim hætti er að framan greinir er samkvæmt frumvarpinu frádráttarbær frá skattskyldum tekjum allt upp að vissu hámarki, enda sé um aukningu á fjárfestingu að ræða. Er nánari skilyrði fyrir þessu að finna

í 2. gr. frumvarpsins. Lagt er til að hámark frádráttarins nemi 20 000 kr. fyrir einstakling en sé helmingi hærri fyrir hjón. Börn sem ekki eru sjálfstæðir skattaðilar hafa ekki heimild til slíks frádráttar né foreldrar þeirra vegna. Þessar fjárhæðir eru grunnfjárhæðir er breytast árlega samkvæmt skattvísitölu, í fyrsta sinn samkvæmt þeirri skattvísitölu sem verður ákveðin í fjárlögum fyrir árið 1985. Í 2. mgr. 2. gr. er hin frádráttarbæra aukning fjárfestingar skilgreind. Telst hún samkvæmt því jafngilda heildarfjárfestingu í hinum frádráttarbæru fjárfestingarformum skv. II til V kafla að frádrægnu söluverði þeirra hlutabréfa er falla undir III og V kafla, úttekt úr starfsmannasjóði og söluverði annarra hlutabréfa umfram kaupverð sams konar hlutabréfa á árinu.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í þessari grein er, auk stefnumiða frumvarpsins, að finna tvö meginskilyrði fyrir frádráttarbærni framlaga til atvinnurekstrar frá skattskyldum tekjum. Annars vegar er þessi frádráttarheimild bundin við menn og nær því ekki til lögaðila og hins vegar njóta þeir menn einir þessarar frádráttarheimildar sem bera ótakmarkaða skattskyldu hér á landi skv. 1. gr. tekjuskattslaga.

Um 2. gr.

Hér er kveðið á um hámark frádráttar vegna aukningar á fjárfestingu í rekstri. Með hliðsjón af almennum tekjum launþega, og með það markmið í huga að frádrættinum er ætlað að vera almenningi hvatning til fjárfestingar í rekstri án þess að skapa hátekjumönnum færi til víðtæks skattasparnaðar þykir þetta hámark hæfilega ákveðið 20 þús. kr. fyrir einhleyping en 40 þús. kr. fyrir hjón. Skv. 25. gr. er síðan gert ráð fyrir að þessar fjárhæðir hækki árlega til samræmis við breytingar á skattvísitölu. Frádrátturinn nær ekki til barna sem eru ekki sjálfstæðir skattaðilar.

Frádráttarbær er einungis aukning á fjárfestingu í atvinnurekstri. Er augljós nauðsyn á því að takmarka frádráttinn við hlutafjárkaup og aðra nýfjárfestingu umfram sölu hlutabréfa því ella væri opin leið til að nýta frádráttarheimildina með því einu að flytja hlutabréfaeign milli félaga. Af sömu ástæðu er nauðsynlegt að láta lækkun hlutabréfaeignar á einu ári leiða til samsvarandi lækkunar frádráttarins vegna aukningar á fjárfestingu á næstu árum. Þessar reglur virðast nokkuð flóknar en ættu þó ekki að skapa framkvæmdaerfiðleika að marki enda er unnt að auðvelda framteljendum þetta með haganlega gerðu framtalseyðublaði.

Um 3. gr.

Heimild til frádráttarbærni stofnfjárreikningsframlaga er bundin við þá einstaklinga sem hyggjast innan næstu sex ára stofna til nýs atvinnurekstrar og nær hún ekki til framlaga til rekstrar sem þegar er hafinn. Að öðru leyti þarfnast greinin ekki skýringa.

Um 4. gr.

Gert er ráð fyrir að verðbætur af stofnfjárreikningum leggist við höfuðstól þeirra. Kemur ekki til skattlagningar þeirra fyrr en við úttekt af reikningum og fer þá um hana eftir reglum 7. gr. Vextir af stofnfjárreikningum eru hins vegar lausir til ráðstöfunar án tillits til reglna 5.—7. gr.

Um 5. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 6. gr.

Hér er skilgreint hvenær atvinnurekstur telst hafinn þannig að innstæða stofnfjárreiknings standi reikningseiganda til afnota án þess að til skattlagningar hennar í heild komi skv. 8. gr. Er miðað í þessu sambandi við að samanlagt kaupverð framreiknaðra varanlegra rekstrarfjármuna og andvirði vörubirgða í árslok nemi samtals a. m. k. 200 000 kr.

Um 7. gr.

Fari úttekt af stofnfjárreikningi fram innan sex ára frá lokum innborgunarárs og sé ráðstöfun hans að öðru leyti í samræmi við ákvæði þessa kafla, einkum 6. gr., gilda ákvæði þessarar greinar um skattalega meðferð úttektarinnar. Telst þá þriðjungur úttektar ekki til skattskyldra tekna en tveir þriðju hlutar teljast til tekna á úttektarári. Skattlagningu þessara tekna er þó heimilt að fresta með sérstakri flýtifyrningu af nýjum fyrnanlegum eignum eða sérstakri fyrirframfyrningu af slíkum eignum sem ekki hafa verið teknar í notkun.

Vextir af stofnfjárreikningi skulu hins vegar teljast til tekna árlega en eru á sama ári frádráttarbærir að fullu skv. 1. tl. B-liðs 1. mgr. 30. gr. laga nr. 75/1981 á sama hátt og hverjir aðrir vextir manna af sparifé sem ekki er tengt rekstri eða sjálfstæðri starfsemi.

Um 8. gr.

Í greininni er kveðið á um skattalegar afleiðingar þess ef reglurnar um stofnfjárreikninga eru brotnar. Felast þær í því að heildarfjárhæð stofnfjárreiknings telst til tekna án heimildar til sérstakra fyrninga á móti.

Um 9. gr.

Gera verður ráð fyrir að innstæður á stofnfjárreikningi renni til þrotabús reikningseiganda þrátt fyrir aðfararbannið í þessari grein. Að öðru leyti þarfnast grein þessi ekki skýringa.

Um 10. gr.

Grein þessi þarfnast ekki skýringa.

Um 11. gr.

Skv. 1. mgr. er frádráttur vegna hreinna og milliliðalausra kaupa einstaklinga á hlutabréfum bundinn við hlutabréf félaga er fullnægja allþröngum skilyrðum. eru þessar takmarkanir fyrst og fremst settar til að tryggja hagsmuni almennings er festir fé sitt í slíkum bréfum. Jafnframt draga þessi skilyrði úr hættu á misnotkun frádráttarreglnanna. Í 2. mgr. er kveðið á um eftirlit ríkisskattstjóra og upplýsingarskyldu gagnvart almenningi. Er augljós nauðsyn á því að mönnum sé um það kunnugt fyrirfram hvort fyrirhuguð kaup á tilteknum hlutabréfum veiti rétt til skattfrádráttar eða ekki.

Um 12. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 13. gr.

Gert er ráð fyrir að starfsmannasjóður verði í formi sameignarfélags með ótakmarkaðri ábyrgð. Þar sem einasta markmið sjóðsins er kaup á hlutabréfum er hins vegar afar ólíklegt að til ábyrgðar einstakra félagsmanna komi umfram framlög til sjóðsins.

Um 14. gr.

Hér er kveðið á um skilyrði sem hið tengda hlutfélag þarf að uppfylla. Ef hlutfélag hættir að fullnægja þessum skilyrðum ber að leysa starfsmannasjóð upp, sbr. 21. gr.

Um 15. gr.

Skilyrði þess að starfsmannasjóður geti tekið við frádráttarbærum framlögum er að félagssamningur sé staðfestur af ríkisskattstjóra. Gæti hann hafnað staðfestingu slíks samnings ef hann innihéldi óeðlileg eða ósanngjörn ákvæði.

Um 16. gr.

Hér er kveðið á um fimm manna stjórn starfsmannasjóðs. Ástæðan fyrir því að gert er ráð fyrir skipun eins þessara stjórnarmanna af hálfu hlutafélagsstjórnar er sú að nauðsynlegt þykir að náð samband sé milli hlutafélags og starfsmannasjóðs. Starfsmannasjóður skal opinn öllum starfsmönnum hlutafélags en að sjálfsgöðu getur stöðvun á móttöku framlaga skv. 2. mgr. 17. gr. leitt til þess að tímabundið sé ekki hægt að taka við nýjum sjóðfélögum.

Um 17. gr.

Lagt er til að tillögum í starfsmannasjóð skuli ráðstafað til hlutabréfakaupa svo fljótt sem unnt er. Að sjálfsgöðu er ekki víst að ávallt séu á boðstólum hlutabréf í viðkomandi félagi og er því kveðið á um skyldu til endurgreiðslu framlaga sem ekki hefur tekist að ráðstafa innan sex mánaða.

Ákvörðun stjórnar um stöðvun á móttöku framlaga skv. 2. mgr. verður að byggjast á gildum ástæðum svo sem að ekki séu á boðstólum hlutabréf í hinu tengda félagi og ekki sjáanlegt að svo muni verða á næstunni.

Um 18. gr.

Beinn réttur sjóðfélaga til þess að fara með atkvæði á hluthafafundi ætti að tryggja raunveruleg tengsl sjóðfélaga við hlutafélagið. Ákvæðið um takmörkun á atkvæðamagni hvers sjóðfélaga við 5% af heildarhlutafé á aðeins við um þá hlutafjáreign sem hann fer með í krafti sjóðsáildar sinnar. Eigi hann þar að auki sjálfur hlutabréf í félaginu gæti hann neytt atkvæðisréttar vegna þeirra til viðbótar við þau 5% sem hann hefur með sjóðsáild sinni.

Um 19. gr.

Hér er kveðið á um lágmarksbindingartíma tillaga í starfsmannasjóð og skyldu sjóðsins til innlausnar á hlutdeild þeirra manna sem hættu störfum hjá hlutafélagi. Að þessum ákvæðum slepptum yrði það hlutverk félagssamnings að kveða á um þessi atriði, t. d. hvort innleysta skuli hlut sjóðfélaga með hlutdeild í hlutabréfaeign sjóðsins eða með peningagreiðslum og þá hvernig þær skuli ákvarðaðar.

Um 20.—22. gr.

Ákvæði þessi þarfnast ekki skýringa.

Um 23. gr.

Í þessari grein eru fjárfestingu fjárfestingarfélaga sett mörk. Er fyrst kveðið á um að 90% heildarfjármagns skuli varið til fjárfestingar í atvinnufyrirtækjum. Félagið hefur þannig 10% til annarra nota, t. d. til að koma sér upp starfsaðstöðu eða til annarrar fjárfestingar. Af þeim 90% sem ber að verja til fjárfestingar í atvinnurekstri skal fjárfesting í áhættufé hlutafélaga ávallt vera a. m. k. helmingur en afganginum skal varið til kaupa á skulda-
bréfum atvinnufyrirtækja eða til annarrar hliðstæðrar fjármögnunar þeirra, t. d. með leigukaupasamningum. Í samvinnufélögum og sjálfseignarstofnunum getur eðli málsins samkvæmt ekki verið um að ræða fjárfestingu í eiginlegu áhættufjármagni. Til þess að koma í veg fyrir að þessi félagsform verði af þessum sökum afskipt varðandi ráðstöfun á fjármagni fjárfestingarfélaga er kveðið á um að fjárfesting í skuldabréfum þessara félaga skuli í þessu

sambandi jafngilda fjárfestingu í hlutabréfum en þó má þetta undanþáguákvæði aldrei leiða til þess að minna en 20% heildarfjármagns fjárfestingarfélags sé varið til hlutabréfakaupa. Er reiknað með að þessum mörkum verði náð á fimm ára tímabili, sbr. ákvæði til bráðabirgða.

Í 3. mgr. er fjárfestingarfélögum loks gert skylt að dreifa áhættu sinni þannig að fjárfesting hjá einum og sama aðila nemi aldrei meiru en 10% af heildarfjármagni félagsins.

Um 24. gr.

Í 1. mgr. er kveðið á um dreifingu atkvæðisréttar í slíku félagi þannig að enginn hluthafi ráði meiru en 5% af atkvæðamagni. Þetta ákvæði stendur því ekki í vegi að einstakir hluthafar eigi meiri hlutdeild í heildarhlutafé.

Þar sem fjárfestingarfélögum er ætlað það hlutverk að taka við og ávaxta sparifé almennings í stórum stíl er nauðsyn á ströngum reglum um reikningsskil og eftirlit með starfsemi þeirra. Er ákvæði um það að finna í 2. og 3. mgr.

Um 25.—28. gr.

Greinar þessar þarfnast ekki skýringa.

Um ákvæði til bráðabirgða.

Ætla má að í upphafi geti reynst erfitt að ná nægilegri ávöxtun á fé fjárfestingarfélaga með kaupum á hlutabréfum. Er því hér kveðið á um að lágmarkshlutföllum 2. mgr. 23. gr. skuli náð í áföngum á fimm árum.